

Из домаћег права пословања са иностранством

О контроли банака од стране НБЈ

Прописима (Закон о Народној банци Југославије Сл. лист СРЈ 32/93, 35/93, 41/94, 61/95, Закон о банкама и другим финансијским организацијама, Сл. лист СРЈ 32/93, 24/94, 61/95, 28/96 и 44/99) изричито је утврђено да НБЈ врши конторлу бонитета и законитости пословања банака; у вршењу контроле НБЈ има права увида у пословне књиге и другу документацију, те да налаже мере за отклањање неправилности које утврди (НБЈ може, између осталог, да наложи повећање капитала и средстава резерви банке, обустављање кредитирања одређених лица, обустављање давања кредита у одређеном периоду, отпис потраживања, обуставу приписа камате на активу одређеног степена наплативости, итд.); НБЈ може предузети и одређене мере према банци (између осталог, забрана куповине и продаје хартија од вредности, ограничење обима пласмана, обустава плаћања са жиро-рачуна, обустављање или ограничење плаћања у иностранству, и др.).

НБЈ даје (и одузима) дозволу за оснивање односно рад банке, те на обављање одређених послова, нарочито са иностранством, од стране банке.

Свака банка је дужна да од НБЈ тражи сагласност на уговор о оснивању и статут те на њихове измене, на отварање банке у иностранству, филијале или другог облика у иностранству, на измену назива и седишта банке, те на именовање директора. Постоји више подзаконских аката (одлуке гувернера НБЈ) који, врло детаљно, обрађују овлашћења НБЈ и начин комуницирања банака са НБЈ.

Свака банка је дужна да у свом пословању обезбеди минимални износ новчаног капитала (5 мил. САД долара), те да усклађује обим свог пословања тако:

- да одржава однос између капитала и укупног износа активе и ванбилансних ставки активе (пондерисаних према ризичности),
- да одржава односе између различитих врста активе и пасиве,
- да се придржава одредби о тзв. великом и највећем могућем кредиту једном зајмопримцу и о укупном износу великих кредита,

- да се придржава ограничења у погледу трајних улагања капитала у акције предузећа и других банака, те у основна средства,

- да се придржава прописаног обима и структуре ризичних пласмана.

Подзаконским актима (пре свега Одлуком о ближим условима за примену појединих одредби Закона о банкама и другим финансијским организацијама) прописан је начин вршења контроле пословања банака од стране НБЈ у погледу наведених параметара. Тако је, до детаља, утврђено како се, на пример, израчунава капитал банке и његов новчани део, те други односи (на пример, капитал банке мора да износи најмање 8% укупног износа ризичне билансне и ризичне ванбилансне активе); одређено је из чега се састоје ризици банке (дефинисан кредитни и тржишни односно комерцијални ризик), прописани пондери за ризичну билансну активу банке, фактори кредитне конверзије ванбилансне активе банке, начин израчунавања великог и највећег кредита итд. Контролу свих ових елемената врши НБЈ на основу извештаја који јој се морају редовно достављати, те непосредном контролом.

И свака друга промена у пословању банке или у њеној организацији мора се пријавити НБЈ (на пример, повећање капитала банке, свако одобравање великог и највећег могућег кредита, промена састава управног и надзорног одбора, свака продаја акција неком лицу које стиче више од 10% капитала банке, итд); иако прописи говоре о пријави, у пракси се и овај поступак своди на давање одобрења односно дозволе НБЈ.

НБЈ прописује висину и начин одржавања минималне ликвидности банака, те минимум садржаја ревизије и извештаја о ревизији за банке (НБЈ може наложити банци да у одређеном року обезбеди и достави нови извештај од другог ревизора, ако сматра да првобитни није у складу са прописаним стандардима).